

100206

Skanckes - saken

De kommissariske «statsråder» mente krigen var slutt i 1940:

Armp. No 546-47
sier Fuglesang 28/11-47

Men professor Koht synes det er underlig at et slikt spørsmål reises.

Det er også i dag langt flere som vil høre på bevisopptagelsen i Skanckesaken enn det er plass til. Det var lang kø lenge før dørene ble åpnet og da bare ca. 20 ble sloppet inn, ble de fleste stående utenfor. Det er stort sett de samme som er til stede hver dag og flere har sikkert en spesiell interesse av å følge saken. Det var således påfallende at en av tilhørerne passet nøye på å dekke seg da en fotograf i formiddag ville ta et bilde av tilhørerbenkene.

Armp. No 546-47

28/11-1947

En rekke av tilhørerne sitter og skriver. I dag satte således en av tilhørerne seg uten videre ved referentenes bord for åstenograferne. Han ble meget fornærmet da han ble fjernet.

Første vitne i dag var «minister» Rolf Jørgen Fuglesang som forklarte seg om «partiforandringen» som ga fylkesførerne adgang til å sikre personer for et tidsrom av 2-3 måneder. Skancke var, sier vitnet, overordentlig sterkt interessert i kirkelige spørsmål. Vi hadde Opplysningsvesenets fond f. eks., det var mange både tyske og norske som ville ha tak i disse verdier, men Skancke fikk forhindret det. Quisling ville realisere prestegårdene, men også det ble forhindret. Det var Terboven som utløste aksjonene både mot kirken og skolen, og Quisling grep personlig inn og ga Skancke ordre. Quisling ville ha biskop Fjellbu arrestert og ville ha reist straffesak mot Berggrav. Skancke søkte stadig å avbøte og forhindre drastiske tiltak.

De kommissariske «statsråder» var av den oppfatning at krigen var slutt etter kapitulasjonen. De forhold som lå til grunn for denne vurdering var godt kjent. Vitnet hadde Administrasjonsrådets protokoller og protokollkladder fra regjeringsmøtene i Hamar og Elverum. Han kjente kapitulasjonsavtalen i grove trekk og man kjente også Dommerforeningens og Sakførerforeningens standpunkt. Innholdet av dagspressen sommeren 1940 støttet også denne oppfatning. Quisling gikk et skritt videre, idet han hevdet at vi aldri hadde vært i krig med Tyskland forat ikke tyskerne skulle forlange de rettigheter de hadde krav på etter folkeretten. Når «minister» Prytz i 1944 gikk inn for å få en formell fredsslutning var det for å få en lovlig regjering og få avvirket Reichskommisariat.

Til slutt ba vitnet om å få avgi en forklaring om aksjonen mot offiserene i 1943. Tyskerne sa at dette ble gjort som en forsiktighetsforanstaltning fordi det ved opprullingene av en rekke illegale organisasjoner hadde vist seg at det var offiserer som hadde gitt æresord som sto bak.

Høyesterettsadvokat Henrik Bergh følger også i dag rettsforhandlingene. Han er interessert i disse spørsmål fordi saken mot oberst Sundlo er påanket.

(Fortsettes side 2, spalte 3)
(Skancke —)

Først klokken 11.20 i formiddag tok man fatt på avhøringen av tidligere utenriksminister, professor Halvdan Koht.

Professoren uttaler seg først om den proklamasjon som ble fremlagt i statsråd i Tromsø 7. juni 1940. Proklamasjonen var redigert av vitnet og forelå i statsråd. Det var på dette tidspunkt på det rene at det måtte kapituleres, men det forelå intet utkast til kapitulasjonsavtale. Forsvarssjefen, general-løytnant Ruge, fikk i en muntlig konferanse om natten til 7. juni oppmakt til å treffe avtale med tyskerne.

Forsvareren spør hvordan forholdet mellom Tyskland og Norge ville blitt, hvis forslaget om en svensk sone i Narvik var blitt godtatt og nordmennene hadde fått beholde området nordenfor. Hertil svarer professoren at krigstillstand ville det fortsatt være, men krigshandlingene mellom Sør-Norge og Nord-Norge skulle opphøre. Noe annet lå det ikke i dette. Ordet kapitulasjon var med vilje ikke nevnt i denne forbindelse.

Professor Koht forteller at han ikke kan huske å ha sett den kapitulasjonsavtale generalmajor Roscher Nielsen underskrev, hverken i London eller senere. Men vi var, sier vitnet klar over hovedsaken, at det var kapitulert for de hæravdelinger som sto i Nord-Norge slik som avtalen var at det skulle gjøres.

Forsvareren spør om det i den tid Koht var utenriksminister ble sluttet noen allianseavtaler eller noen militæravtale mellom Norge og noen annen makt.

Koht svarer nei på spørsmålet. Det ble forhandlet om en militæravtale, men det ble ikke sluttet noen slik før han fratradte som utenriksminister. Det skjedde 20. november 1940. Senere har han hørt at det ble sluttet en avtale med England, men han har ikke sett den.

Molotov og den danske avis.

Forsv.: Har De sett etter krigens slutt at det har vært hevdet at Norge ikke hadde vært krigførende i siste krig. Molotov skal ha sagt noe sånt. Det skal ha stått i en dansk avis.

Administrator og aktor griper inn og ber om å få fremlagt avisen.

Bevin tok feil!

Forsvareren siterer deretter uttalelse av utenriksminister Bevin av februar 1946. Han sier her Hellas var det eneste land uten det britiske imperium som kjempet sammen med Storbritannia i 1914 og 1941.

Koht: Ja, vil De ha mitt svar det må jeg si at Bevin tok feil.

Forsv.: Kjempet Norge da?
— Ja, det skulle jeg mene.

Hjemsendelsen av troppene i Sverig

Forsvareren kommer inn på hjemsendelsen av de internerte tropper i Sverige. Om det sier Koht at regjeringen i London ikke hadde noe i den ting. Men vi var skuffet over ordning som ble truffet.

Forsv.: For meg er det fremstilt at de norske offiserer henvendte seg legasjonen i Stockholm, men der fikk de det svar at den norske regjering hadde bruk for dem.

Koht erindrer ikke noe om en henvendelse.

Forsv.: Ble det protestert over Sverige?

— Ja, jeg mener det.

Vitnet understreker i denne forbindelse at det allerede i juli 1940 ble protestert mot permitterings-trafikk gjennom Sverige.

Professor Koht uttaler videre han ikke kan skjønne hvordan sånt spørsmål om vi fortsatt var krig med Tyskland overhodet

reises. Straks vi var kommet til London hørte vi en kringkastings-tale av Victor Mogens der han raste mot regjeringen fordi den fortsatte krigen. Og Quisling sa selv at når han fikk makten ville hans første oppgave være å få sluttet fred med Tyskland.